

Middag van het Recht: Nieuw Verbintenissenrecht

Prof. dr. Britt Weyts

Hoogleraar Universiteit Antwerpen

Advocaat

Enkele vaststellingen

1. Je schrijft niet elk jaar een nieuw BW
2. Streven naar balans tussen wilsautonomie en vrijheid rechter
3. De verhoopte hervorming van het verbintenissenrecht komt er niet
4. Quid?

Aanknopingspunten MvT

1. De last der jaren
2. Indeling BW is vatbaar voor kritiek
3. De lacunes worden steeds groter
4. Te grote invloed van de rechtspraak
5. Streven naar evenwicht tussen wilsautonomie en rol van de feitenrechter

1. Het wetboek gaat gebukt onder de last der jaren

- Voorontwerp: gekenmerkt door een streven naar modernisering, vereenvoudiging, herformulering...
- Talrijke voorbeelden

Art. 1108 BW

Tot de geldigheid van de ovk zijn vier voorwaarden vereist:

- De toestemming van de partij die zich verbindt
- Haar bekwaamheid om contracten aan te gaan
- Een bepaald voorwerp als inhoud van de verbintenis
- Een geoorloofde oorzaak van verbintenis

Art. 5.31 voorontwerp

Voor de geldigheid van de ovk moeten volgende vereisten vervuld zijn:

1. De vrije en bewuste toestemming van elke partij
2. De bekwaamheid van elke partij om contracten aan te gaan
3. Een bepaald en geoorloofd voorwerp
4. Een geoorloofde oorzaak

2. De indeling van het wetboek is vatbaar voor kritiek. Boek 3 is een containerboek, dat bepalingen omvat over uiteenlopende rechtsdomeinen

Indeling voorontwerp:

Titel 1 Inleidende bepalingen

Titel 2 Bronnen van verbintenissen

Titel 3 Algemeen regime van de verbintenis

Kritiek

- Waarom algemeen regime als deel 3?
- Bepaalde concepten ontbreken?

3. De lacunes van het wetboek worden steeds groter.

Precontractuele fase

stand van zaken in huidig recht:

- * Niet als zodanig geregeld in BW
- * Onderhandelingsvrijheid: maar wordt beheerst door art. 1382 BW
- * Informatieplichten: niet geregeld
- * Modulering precontractuele fase: niet geregeld

- * Onderhandelingsvrijheid
 - Bevestiging in art. 5.21 voorontwerp: partijen kunnen buitencontractuele aanspr. jegens elkaar oplopen in precontractuele fase
 - In uitz. omstandigheden ook vergoeding voor positieve contractsbelang (verlies van verwachte netto-voordelen van het niet gesloten contract)

* Modulering precontractuele fase:

- Intentieverklaringen: niet in voorontwerp
- Voorkeurcontacten: art. 5.28 voorontwerp (een contract waarbij een partij zich ertoe verbindt om voorrang te geven aan de begunstigde ervan indien zij zou beslissen te contracteren. De partij mag slechts met een derde contracteren nadat zij aan de begunstigde de gelegenheid gaf om zijn voorkeursrecht uit te oefenen)

- voorcontracten, met optiecontract als voorbeeld:
verankering in art. 5.29 voorontwerp

(Het optiecontract, of de eenzijdige contractbelofte, is een contract waarbij een partij aan de begunstigde ervan het recht geeft te beslissen om met haar een contract te sluiten waarvan de essentiële en substantiële bestanddelen vastliggen en voor de totstandkoming waarvan enkel nog de toestemming van de begunstigde ontbreekt.)

* Informatieplichten: verankerd in art. 5.20 voorontwerp
(De partijen verstrekken elkaar tijdens de precontractuele onderhandelingen de informatie die de wet, de goede trouw en de gebruiken, in het licht van de hoedanigheid van de partijen, hun redelijke verwachtingen en het voorwerp van het contract, hen opleggen te geven.)

Algemene voorwaarden:

Discussiepunt: wat bij tegenstrijdigheid?

Meerdere oplossingen:

- First shot
- Last shot
- Opheffing wederzijdse algemene voorwaarden

Discussie beslecht in art. 5.27 voorontwerp
(Verwijzen aanbod en aanvaarding naar verschillende algemene voorwaarden, dan komt het contract niettemin tot stand. Beide alg. voorwaarden maken deel uit van het contract, met uitz. van de onverenigbare bedingen. In afwijking van het vorige lid komt het contract niet tot stand indien een partij vooraf uitdrukkelijk, en niet d.m.v. alg.voorwaarden, aangeeft dat zij niet wil gebonden zijn door een dergelijk contract.)

4. De invloed van de rechtspraak is dermate groot dat we bijna terecht zijn gekomen in een common law systeem. Het wetboek mag geen lege doos worden.

Deze kritiek is m.i. slechts deels terecht

- Cass. lijkt vast te houden aan BW.
- Enkel met grote terughoudendheid worden nieuwe leerstukken ingevoerd (bv. gekwalificeerde benadeling).

5. Ruimer streven naar balans tussen enerzijds wilsautonomie en anderzijds rol van de rechter

Toepassing: imprevisieer

- Niet opgenomen in BW
- Art. 5.77 voorontwerp "Wijziging van omstandigheden"
- Keuze voor 2 stappensysteem:

Stap 1:

Heronderhandelingsmogelijkheid: SA kan aan SE vragen om het contract te heronderhandelen m.h.o. op aanpassing of beëindiging ervan, indien

- Verandering van omstandigheden die uitvoering van contract buitensporig bezwarend maakt zodat uitvoering redelijkerwijze niet meer kan worden gevraagd
- Verandering was onvoorzienbaar bij contractssluiting
- Verandering is niet toerekenbaar aan SA
- Noch de wet, noch het contract sluiten die mogelijkheid uit.

Stap 2: rechterlijke tussenkomst

Bij afwijzing of mislukking van de heronderhandelingen kan de rechter, op verzoek van één van de partijen, het contract aanpassen (om het in overeenstemming te brengen met hetgeen partijen redelijkerwijze zouden overeengekomen zijn wanneer zij bij de contractssluiting rekening hadden gehouden met de verandering van omstandigheden) of beëindigen op een datum en volgens de door de rechter bepaalde modaliteiten.

Besluit: van hordelopen naar sprint

